

Levendefangsten og ferskfiskordningen; reguleringer og incentiver i 2021

Cod Cluster representerer 50 medlemsbedrifter fra hele verdikjeden hvitfisk. Vi arbeider med å realisere verdiskapingspotensialet i hvitfisknæringen gjennom helårlig produksjon, salg og markedsføring av høykvalitet produkter.

Helårlig produksjon forutsetter helårlig tilgang til råstoff. Nærings- og fiskeridepartementet har de siste 10-12 årene tatt flere initiativ for å fremme helårlig produksjon:

- 2008: *Kvotebonus* for levende fangst av torsk innføres
- 2009: «*Nasjonalt kompetansesenter for fangstbasert akvakultur*» etableres, og legges til Nofima
- 2013: Incentivene i kvotebonusen styrkes og *Ferskfiskordninga* etableres
- 2014: Departementet utvikler "*Strategi for levendelagring av fisk*"

Næringen og forskningsmiljøene har sammen dokumentert at levendefangst sikrer tilgang til råstoff av høy og jevn kvalitet til helårlig produksjon, en forutsetning for å utvikle salg til høyt betalende markeder. Dette råstoffet gir mer effektiv produksjon og høyere filetutbytte. Direkte leveranser av levende fanget fisk, uten lagring i merd, er også testet ut med svært gode resultater for hyse. Responsen i markedet er svært god.

Utvikling av ny kunnskap om effekten av levendefangst har også inspirert havfiskeflåten til å investere i levendelagring/tanker ombord for å oppnå «line-kvalitet» på fangsten.

Det satses på utvikling av nye markedskanaler. Utvikling av nye markedskanaler tar tid. Vi minner om at Skrei-satsingen til Sjømatrådet tok over ti år før den ga lønnsomhet. Og da måtte næringen ikke overvinne en rekke regulatoriske, biologiske og teknologiske utfordringer for å lykkes.

Levendefangst er mer tidkrevende enn tradisjonelt fiske. På kort sikt er det en fordel da det skyver leveransene til industrien til perioder med lav tilgang på råstoff. Men for å stimulere til at en større andel av fisken fanges levende arbeides det med å utvikle teknologiske løsninger som reduserer fangstkostnadene.

De to incentivordningene ble evaluert av Nofima i høsten 2017. "*Evaluering av ferskfiskordningen og kvotebonus for levendefangst*" på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Her gjengis utvalgte deler av rapportens sammendrag:

En hovedkonklusjon i denne rapporten er at begge ordningene bidrar til at ordningenes primære mål nås. Ferskfiskordningen bidrar til at det blir landet mer torsk utenfor hovedsesongen, og levendefangstbonusen er avgjørende for en svært stor andel av aktiviteten og den store veksten de senere årene..... Vi har undersøkt potensielle effekter for underrapportering av fangst. I evalueringen konkluderes det med at ferskfiskordningen demper insentivene for feil kvoteavregning og ressurskriminalitet.....

Departementet har (derfor) bedt om en vurdering av når ordningen kan fases ut. I rapporten konkluderes det med at ordningen fortsatt er avgjørende for levendefangst av torsk, og at næringen ennå ikke er tilstrekkelig utviklet til å kunne være økonomisk bærekraftig uten ordningen.

Alle fagrapporter konkluderer i hovedsak i samme retning: ordningene fungerer godt, men ikke optimalt. I Riksrevisjonens gjennomgangen av norsk fiskeripolitikk vises det til at ferskfiskordningen starter for tidlig og at man avsetter et for lavt volum, se Dokument 3:6 (2019–2020), s.20, 1. avsnitt.

En rapport utarbeidet av BDO: "*Ferskfiskordningen: verdiskapning og ringvirkninger*" (2018) viser effekten av ferskfiskordningen og verdien et beskjedent volum har for filetnæringa: Sesongen forlenges og gir grunnlag for økt foredling gjennom året, noe som øker verdiskapningen, helårlig sysselsetting, økt fangst av lavt utnyttede fiskeslag osv.

Reguleringer og incentiver i 2021

Det er godt dokumentert at ferskfiskordningen og levendefangst bidrar til å skape resultater som løfter verdiskapningen i hvitfisknæringen, en sentral målsetting med fiskeripolitikken. Nærings- og fiskeridepartementets bruk av kvotemessige stimuli har derfor vært vellykka.

Næringen har investert betydelig med egne ressurser i å utvikle potensialet i hvitfisknæringen motivert av incentiver som har gjort det mulig å satse. På sikt bør begge de to incentivordningene videreutvikles og justeres for å gi størst mulig effekt. I 2021 bør ordningene styrkes.

Ferskfiskordningen

Vi anmoder om at det avsettes minst 20.000 tonn i lukket gruppe og 2.500 – 3.000 tonn i åpen gruppe til ordningen. For å sikre at det gjenstår kvantum til høsten, ref. Riksrevisjonens merknad, foreslås en periodisering for lukka gruppe:

- Fra 12. april til 1. juli: 5.000 tonn
- Ut året: 15.000 tonn

Dersom de 5.000 tonn fiskes opp før 1. juli, pauses ordningen frem til 1. juli..

Kvotebonus for levendelagring:

Kvotebonusen ble justert ned fra 4000 til 3000 tonn i 2018 og fra 50% til 40% og fra 3000 til 2500 tonn og fra 40% til 30% i 2019. I 2020 ble den avsatte bonusen ikke benyttet fullt ut. Årsaken tilskrives bl.a. svært gode priser i ferskmarkedet i fangstperioden og redusert bonus fra 40% til 30%.

Vi anmoder om at bonusen settes til samme nivå som i 2019, dvs. 40%, og at volum fisk avsatt til ordningen økes til 6.000, og at det åpnes for ordningen fra 1. mars.

Myre/Båtsfjord 04.11.2020

Maiken Johnsen
Klyngeleder
Cod Cluster

Kopi:
Nærings- og fiskeridepartementet